

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: vedoucí práce

Autor/ka práce: Bc. Františka Hanousková

Název práce: Domény integrace do české společnosti: případová studie zabývající se zkušeností ukrajinských matek s dočasnou ochranou

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Cidlinská, Ph.D.

Práce se zabývá tématem integrace specifické skupiny cizinců v ČR, konkrétně ukrajinských matek, které uprchly do ČR v důsledku ruské invaze na Ukrajinu. Téma je vysoce aktuální vzhledem k tomu, že válka stále trvá, což vede k potřebě promýšlet optimální nastavení integračních politik a programů. Podmínkou takto optimálního nastavení je také znalost cílové skupiny ukrajinských uprchlic a uprchlíků v ČR a jejich vnímání těchto politik a programů, k níž zde předkládaná diplomová práce přispívá. Práce si totiž klade za cíl zjistit, jaký význam mají pro ukrajinské uprchlice-matky jednotlivé oblasti integrace, jak vnímají a hodnotí možnost uspokojování potřeb spojených s těmito oblastmi, a jakou roli v tomto ohledu sehrává vybraný integrační program, jehož se zúčastnily a jehož je autorka práce spoluvůdkyní a realizátorkou. Zaměřením na uprchlice-matky práce navíc upozorňuje na genderová specifika uprchlictví, která však většinou nejsou integračními politikami dostatečně reflektována, což může výrazně ztěžovat integraci žen-cizinek do společnosti, jak i předkládaná práce ukazuje.

Autorka vhodně volí kvalitativní přístup vzhledem k zaměření na subjektivní vnímání významu jednotlivých oblastí integrace uprchlicemi-matkami v ČR. Vlastní výzkum přitom zasazuje do robustního teoretického rámce domén integrace (Agera a Strang 2008) a konceptu intersekcionality, které srozumitelně vysvětluje a následně prokazuje schopnost práce s nimi v analýze vlastních dat. Autorčin vlastní výzkum sestával z hloubkových polostrukturovaných rozhovorů s 8 účastnicemi vybraného integračního programu. Zde je třeba vypíchnout originální složení vzorku, v němž byly jen ženy s vysokoškolským vzděláním. To je v kontextu integračních studií spíše ojedinělé, neboť častěji věnují pozornost cizinkám s nižším vzděláním v pečovatelských profesích či v profesích, které nevyžadují kvalifikaci. Autorce se tak podařilo zpřístupnit perspektivu skupiny osob, o níž toho doposud v ČR mnoho nevíme. Autorka se také úspěšně popasovala s jazykovou bariérou mezi ní a účastnicemi výzkumu vedením rozhovoru v rodném jazyce participantek s využitím služeb tlumočnic a tlumočnicků, což zajisté přispělo k otevřenějším a jasnějším vyjádřením participantek a tedy i k vyšší kvalitě dat. Pro analýzu dat byla využita tematická analýza a analýza domén. Tato analytická strategie umožnila identifikovat podpůrné a inhibující faktory procesu integrace žen-matek na základě porozumění významu jednotlivých domén pro participantky. Inhibujícími faktory se ukazují být přístup ke zdravotní péči, nestabilita bydlení a obtížnost kombinace rodinných a pracovních potřeb. Jako podpůrné faktory se naopak jeví inkluzivní školství, podpůrné činnosti neziskových organizací a komunikační technologie. Práci se tak podařilo naplnit svůj cíl a přispět k porozumění situace ukrajinských uprchlic-matek v ČR v kontextu české integrační politiky. Díky využití intersekcionalní perspektivy např. koriguje zjištění tak významné výzkumné agentury jako je PAQ Research: „Zatímco výzkumníci z agentury PAQ Research (2023) spatřují jako primární důvod stagnace v osvojování si českého jazyka nedostatečnou nabídku jazykových kurzů, já jí v případě zkoumané skupiny rozumím především jako důsledku spolupůsobících znevýhodnění na základě genderu a mateřství, sociálního kapitálu, psychického stavu a migrantského statusu a jako důsledku vzniku bariér v jiných doménách integrace, které snižují motivaci matek pro studium českého jazyka.“ (s. 81-2). Dále např. ukazuje (negativní) dopady Lex Ukrajina V na integrační

proces žen-matek. Práce tak obsahuje zjištění, která svým významem přesahují relevanci běžnou u diplomových prací a stála by za to věnovat jim další výzkumnou pozornost.

Navržené hodnocení:

Autorka prokázala nadstandardní schopnost práce s odbornou literaturou, velkou orientaci v tématu, i analytické schopnosti, včetně úctyhodné výzkumnické poctivosti. S vedoucí prací intenzivně konzultovala a úspěšně zapracovávala její komentáře. Autorka má tendenci vše promýšlet do detailu a tím se zahlcovat, což ze začátku vedlo ke zmatečnosti textu a častému opakování se. Autorka však byla schopna text přepracovat do velmi povedeného tvaru a kdyby si na práci ponechala více času, mohl být text ještě hutnější a plynulejší, zejména kapitola Diskuse, která je nyní příliš obsáhlá a nedává vyniknout hlavním zjištěním práce. Na druhou stranu kapitola Diskuse ukazuje schopnost nejen zasadit svá zjištění do relevantního odborného kontextu, nýbrž i identifikovat slabá místa existujících konceptuálních modelů a navrhnout jejich úpravu, což rozhodně není u diplomových prací běžné. Proto i přes moji drobnou výtku ke stylistice lze prohlásit, že však jedná o nadprůměrně dobře odvedenou práci a mohu proto s radostí navrhnout hodnocení **Výborně**.

Otázky pro obhajobu:

Většina integračních studií zaměřených na ukrajinské občanky v ČR se zabývá ženami v pečujících profesích. V čem na základě Vašeho výzkumu vidíte hlavní specifika integrace u skupiny vysokoškolaček z velmi rozmanitých oborů (kromě výskytu opačného směru cirkulační migrace)? Jak si vysvětlujete, že se Vašeho programu Mámy z Ukrajiny účastnily jen vysokoškolsky vzdělané ženy?

Objevila se v analýza nějaká zjištění, která pro Vás byla vyloženě překvapivá? Pokud ano, jaká?

V Praze dne 26. 1. 2024

Mgr. Kateřina Cidlinská, Ph.D.

